

Sygn. akt VII U 2308/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 02 czerwca 2021 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący sędzia Mirosław Major

po rozpoznaniu w dniu 02 czerwca 2021r. w Poznaniu

na posiedzeniu niejawnym

odwołania **Z. T. (1)**

od decyzji **Likwidatora Funduszu Alimentacyjnego – Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych**

z dnia 6 października 2020 roku, Nr (...)

w sprawie **Z. T. (1)**

przeciwko **Likwidatorowi Funduszu Alimentacyjnego – Prezesowi Zakładu Ubezpieczeń Społecznych**

o umorzenie należności likwidowanego funduszu alimentacyjnego

zmienia zaskarżoną decyzję i umarza należności Likwidowanego Funduszu Alimentacyjnego w kwocie 28 116,15 (dwadzieścia osiem tysięcy sto szesnaście i 15/100) złotych z tytułu wypłaty świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz 5% opłaty na pokrycie kosztów związanych z działalnością funduszu.

(-) M. M.

UZASADNIENIE

Decyzją z 6 października 2020 r., nr (...), Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych – Likwidator Funduszu Alimentacyjnego, działający przez jednostkę organizacyjną Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G., na podstawie art. 68 ust. 1 i art. 63 ust. 3 i 4 w zw. z art. 32 ust. 2 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych oraz w zw. z art. 104 § 1 i 2 k.p.a. i art. 107 § 3 k.p.a., odmówił Z. T. (1) umorzenia należności likwidowanego funduszu alimentacyjnego z tytułu wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego w kwocie 28.116,15 zł oraz 5% opłaty na pokrycie kosztów związanych z działalnością funduszu. W uzasadnieniu wskazano, że po przeprowadzeniu postępowania wyjaśniającego organ rentowy ustalił, iż Z. T. (1) choruje na polineuropatię alkoholową z zespołem mózdkowym (zaburzenia równowagi, przewlekłe choroby), zmaga się z zespołem zależności alkoholowej (obecnie w abstynencji), zwyrodnieniem kręgosłupa (dyskopatią wielkopoziomową) i przewlekłym zespołem bólowym, nadto stanem po złamaniu kości ramiennej prawej oraz naderwaniu więzadeł obręczy barkowej prawostronnej. Z. T. (1) legitymuje się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, z którego to orzeczenia wynika, że jest on osobą niezdolną do zatrudnienia, wymagającą zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze oraz pomoce techniczne, ułatwiające funkcjonowanie. Wnioskodawca wymaga korzystania z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji. Jednak w ocenie ZUS Z. T. (1), otrzymując pomoc z opieki społecznej w postaci zasiłków, uzyskuje w ten sposób dochód, co oznacza dysponowanie środkami na spłatę istniejącego zadłużenia.

W ocenie organu, choć sytuacja materialna i zdrowotna wnioskodawcy jest trudna, to nie zachodzą szczególne okoliczności uzasadniające umorzenie należności w myśl przepisów ustawy.

Z. T. (1), w ustawowym trybie i terminie, odwołał się od powyższej decyzji, wskazując, że się z nią nie zgadza. Odwołujący podał, że jego sytuacja materialna i zdrowotna jest bardzo ciężka i nie jest w stanie nawet utrzymać się za kwotę pozyskaną z zasiłku z pomocy społecznej (570,13 zł), a co dopiero spłacić zadłużenie.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując argumentację przedstawioną w zaskarżonej decyzji.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny :

Z. T. (1) urodził się (...), z wykształcenia jest mechanikiem maszyn budowlanych. Odwołujący nie pracuje od 2004r. z uwagi na stan zdrowia.

Na podstawie aktualnie posiadanej dokumentacji Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P. Inspektorat w G. ustalił, że na dzień ukończenia przed odwołującego powszechnego wieku emerytalnego 65 lat hipotetyczna wysokość jego emerytury będzie wynosić 21,02 zł brutto miesięcznie. Jest to kwota ustalona wyłącznie na podstawie opłaconych składek emerytalnych po 31 grudnia 1998r., a przed 2004r., bez uwzględnienia kapitału początkowego, gdyż odwołujący nie wystąpił dotychczas z wnioskiem o jego ustalenie.

Dowód: zeznania odwołującego – k. 29-29v; pismo ZUS z 9 kwietnia 2021r. – k. 68; protokół rozprawy z 6 kwietnia 2017r. przed SR w Gnieźnie w sprawie III RCO 1202/16 o wyjawienie majątku (w zakresie zeznań Z. T. (1)) – k. 22 akt sprawy (...)

Sąd Rejonowy w Gnieźnie wyrokiem z 25 stycznia 1996 r., sygn. akt RC 764/95, zobowiązał Z. T. (1) do świadczeń alimentacyjnych na rzecz córki D. T. (ur. (...)) oraz syna M. T. (ur. (...)). W związku z niewywiązywaniem się przez odwołującego z ww. obowiązku świadczenia alimentacyjne były wypłacane na rzecz ww. uprawnionych z Funduszu Alimentacyjnego do rąk wierzycielki V. T.. Wobec powyższego powstało zadłużenie odwołującego wobec likwidowanego funduszu alimentacyjnego za okres od 02/1996 do 04/2004 w sumie 28.116,15 zł.

Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Gnieźnie K. B. prowadzi obecnie przeciwko dłużnikowi Z. T. (1) jedno postępowanie egzekucyjne pod sygnaturą KMP 13/96 wszczęte w dniu 22 lutego 1996r. z wniosku D. T., M. T. oraz Likwidatora Funduszu Alimentacyjnego (...) Oddział w G. na podstawie tytułu wykonawczego w postaci orzeczenia Sądu Rejonowego w Gnieźnie z 18 lutego 2002r. sygn. akt III RC 859/01. Postępowanie egzekucyjne z wniosku wierzycieli D. T. i M. T. zostało umorzone 4 grudnia 2013r. na wniosek ww. wierzycieli (rodzeństwa T.). W sprawie KMP 13/96 pozostały do wyegzekwowania pozostałe należności Likwidatora Funduszu Alimentacyjnego, objęte zaskarżoną w niniejszej sprawie decyzją – w wysokości 28.116,15 zł. Postępowanie egzekucyjne w sprawie KMP 13/96 jest na chwilę obecną bezskuteczne – brak jakichkolwiek wpłat.

Dowód: pismo komornika sądowego z 17 lutego 2021r. – k. 44; karta rozliczeniowa – k. 45; akta komornicze KMP 13/98, w tym w szczególności wnioski wierzycieli o umorzenie, postanowienie z 4 grudnia 2013r. o umorzeniu postępowania egzekucyjnego na podstawie art. 825 § 1 k.p.c. – koperta k. 46

Z. T. (1) choruje na polineuropatię alkoholową z zespołem mózdkowym (zaburzenia równowagi, przewlekłe choroby), zmaga się z zespołem zależności alkoholowej (obecnie w abstynencji, zwyrodnieniem kręgosłupa (dyskopatią wielkopoziomową) i przewlekłym zespołem bólowym, nadto stanem po złamaniu kości ramiennej prawej oraz naderwaniu więzadeł obręczy barkowej prawostronnej. Odwołujący wymaga diety specjalistycznej. Z. T. (1) legitymuje się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności z 15 października 2015 r., wydanym przez (...) ds. Orzekania o Niepełnosprawności w G., z którego to orzeczenia wynika, że odwołujący:

a) jest osobą niepełnosprawną w stopniu umiarkowanym,

- b) na stałe,
- c) symbol przyczyny niepełnosprawności to 10-N, 05-R,
- d) niepełnosprawność istnieje od – nie da się ustalić,
- e) ustalony stopień niepełnosprawności datuje się od – 25 lutego 2004r.,
- f) nadto jest osobą niezdolną do zatrudnienia, wymagającą zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze oraz pomoce techniczne, ułatwiające funkcjonowanie,
- g) wymaga korzystania z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji, przez co rozumie się korzystanie z usług socjalnych, opiekuńczych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych świadczonych przez sieć instytucji pomocy społecznej, organizacje pozarządowe oraz inne placówki.

Dowód: orzeczenie z 15 października 2015r., zaświadczenie lekarskie z 5 sierpnia 2020 r. – w aktach ZUS (koperta k. 24); zeznania odwołującego – k. 29-29v; wywiad środowiskowy z MOPS - w aktach nadesłanych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w G. – koperta k. 66

Odwołujący nie ma uprawnień do świadczeń rentowych z ZUS czy KRUS, ani uprawnień do świadczenia przedemerytalnego. Nie pobiera zasiłku dla bezrobotnych. Z. T. (1) zamieszkuje w tym samym mieszkaniu co żona V. (ok. 28 m², dwa pokoje, wspólna kuchnia), prowadzą jednak od wielu lat odrębne gospodarstwo domowe. Małżonkowie pozostają bowiem w separacji, żyją w konflikcie. Poza pomocą finansową otrzymywaną z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej odwołujący nie posiada żadnych innych źródeł dochodu. Odwołujący otrzymuje z MOPS:

- a) dodatek mieszkaniowy w wysokości 237,32 zł miesięcznie (na całość mieszkania, tj. także na część gospodarowaną przez żonę), co na osobę wynosi 118,66 zł (k. 66),
- b) zasiłek stały w wysokości 570,13 zł,
- c) zasiłek celowy na żywność w granicach od 110 zł do 160 zł na miesiąc.

Ubrania otrzymuje od innych osób w ramach pomocy. Odwołujący nie posiada żadnego majątku ani oszczędności.

Odwołujący ponosi stałe wydatki na utrzymanie mieszkania, które pokrywa w połowie z małżonką. Czynsz najmu lokalu wynosi od lipca 2020 r. – 410,60 zł, opłaty eksploatacyjne ok. 130-160 zł – powyższe koszty odwołujący pokrywa w 50%. Samodzielnie wykupuje lekarstwa, których koszt wynosi ok. 100 zł miesięcznie oraz opłaca rachunek telefoniczny w wys. ok. 40 zł miesięcznie. Po odjęciu ww. wydatków stałych odwołującemu pozostaje na pokrycie innych niezbędnych kosztów życia (w tym na jedzenie i środki higieny) kwota ok. 420 zł miesięcznie. Kwota ta nie wystarcza już na zakup odzieży, którą odwołujący otrzymuje wyłącznie używaną (za darmo) od innych osób.

Odwołujący jest osobą samotną. Od 2000 roku nie pije alkoholu, żyje bardzo skromnie.

Dowód: wywiady środowiskowe, decyzje przyznające świadczenia z opieki społecznej, wykaz wypłaconych świadczeń z MOPS – w aktach nadesłanych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w G. – koperta k. 66; przykładowe rachunki za media – w aktach ZUS; zeznania odwołującego – k. 29-29v; wykaz majątku (art. 913 k.p.c.) złożony w dniu 6 kwietnia 2017r. – w aktach sprawy III RCo (...)

W dniu 22 lipca 2020 r. odwołujący złożył wniosek o umorzenie należności likwidowanego funduszu alimentacyjnego. Na dzień złożenia wniosku zadłużenie odwołującego wobec likwidowanego funduszu alimentacyjnego z tytułu wypłaconych świadczeń wynosiło 28.116,15 zł + 5% opłaty na pokrycie kosztów związanych z działalnością funduszu.

W dniu 6 października 2020 r. Prezes ZUS – Likwidator Funduszu Alimentacyjnego wydał zaskarżoną w niniejszym postępowaniu decyzję.

Bezsporne

Stan faktyczny ustalono na podstawie powyższych dowodów i okoliczności bezspornych między stronami.

Dokonując oceny zgromadzonego materiału dowodowego, sąd uznał za wiarygodne wszystkie dokumenty zebrane w aktach organu rentowego, bowiem zostały one sporządzone przez uprawnione do tego organy, w przewidzianej przez prawo formie. Nie były one zresztą kwestionowane przez żadną ze stron i również sąd nie znalazł powodów, aby zakwestionować je z urzędu.

Sąd uznał również za wiarygodne zeznania odwołującego Z. T. (1), który opisał swoją sytuację materialną, życiową i zdrowotną. Zeznania te pokrywały się z informacjami zawartymi w dokumentach zebranych w aktach organu rentowego oraz w aktach sprawy. Odwołujący zeznawał szczerze i spontanicznie, odnośnie sytuacji, w jakiej się znajduje. Jego zeznania były szczegółowe. Odwołujący powoływał się na swój zły stan zdrowia, który – jak wynika również z dokumentów zebranych w aktach ZUS i w aktach sprawy - uniemożliwia mu podjęcie zatrudnienia.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie zasługiwało na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 68 ust. 1 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych w szczególnie uzasadnionych przypadkach związanych z sytuacją zdrowotną lub rodzinną osoby, przeciwko której jest prowadzona egzekucja alimentów, lub osoby zobowiązanej do zwrotu bezpodstawnie pobranych świadczeń z funduszu, likwidator może umorzyć, rozłożyć na raty lub odroczyć termin płatności należności likwidowanego funduszu z tytułu wypłaconych lub bezpodstawnie pobranych świadczeń z funduszu.

Stosownie do art. 63 ust. 3 ustawy likwidatorem funduszu jest Prezes Zakładu w zakresie spraw o świadczenia z funduszu, do których prawo powstało przed dniem wejścia w życie ustawy.

Mając na uwadze treść art. 68 ust. 1 ww. ustawy, wskazać należy, iż zwrot „może umorzyć” oznacza, iż ustawodawca posłużył się konstrukcją uznania administracyjnego – Zakład Ubezpieczeń Społecznych ma możliwość dokonania wyboru spośród dwóch dopuszczalnych przez ustawę, a równowartościowych prawnie rozwiązań zgodnie z celami określonymi w ustawie. Uznanie administracyjne oznacza bowiem przewidziane obowiązującymi przepisami uprawnienie organu administracji wydającego decyzję do wyboru rozstrzygnięcia. Sądowa kontrola decyzji uznaniowych (zdaniem sądu dokonywana również przez sąd powszechny) jest ograniczona i sprowadza się do oceny, czy organ rozstrzygający badał sprawę w zakresie dyrektyw ustawowych, jak również, czy zebrał i rozważył cały materiał dowodowy w danej sprawie (wyrok NSA z 30 stycznia 1996 r., S.A./Wr (...), LEX 26643). Oznacza to, że to organ rentowy dokonuje oceny, czy w konkretnej sprawie zachodzą okoliczności faktyczne przemawiające za umorzeniem zaległości i odsetek, w szczególności czy istnieją w sprawie dostatecznie ważne względy gospodarcze lub społeczne uzasadniające umorzenie. Uprawnienie organu do wydania decyzji o charakterze uznaniowym nie zwalnia tegoż organu z obowiązku zgromadzenia i wszechstronnego zbadania materiału dowodowego i wydania decyzji o treści przekonującej pod względem faktycznym i prawnym (wyrok NSA z 23 października 1998 r., I S.A./Ka 225/97, Biuletyn Skarbowy 1999 r., nr 1, str. 20).

Powołany przepis ma charakter zupełnie wyjątkowy i powinien – zgodnie ze swoją treścią – znajdować zastosowanie tylko w wyjątkowych przypadkach. Jest tak dlatego, że istota świadczeń wypłacanych z funduszu alimentacyjnego sprowadza się do zapewnienia środków utrzymania tym, którzy znajdując się w trudnej sytuacji materialnej nie mogą wyegzekwować należnych im świadczeń alimentacyjnych od osób zobowiązanych wobec nich do alimentacji. Ma to więc charakter tymczasowego zastępstwa, które nie zwalnia zobowiązanego od obowiązku zwrotu wypłaconych przez fundusz „w jego imieniu” świadczeń. Wypłata świadczeń z funduszu alimentacyjnego nie miała charakteru

bezwrotnego przejścia obowiązku utrzymania uprawnionego do alimentacji przez Państwo, a osoba zobowiązana winna liczyć się z obowiązkiem zwrotu. Ustawodawca przewidział jednak pewnego rodzaju odstępstwa od zasady zwrotu wypłaconych kwot przez zobowiązanego, uwzględniając fakt, że spłata taka może stać się realnie niemożliwa i umożliwił rozłożenie jej na raty, odroczenie terminu płatności czy też umorzenie zaległości. Rozłożenie na raty celowe jest wówczas, gdy sytuacja zobowiązanego umożliwia spłatę zobowiązania, ale w niższych ratach. Odroczenie terminu płatności zasadne jest wówczas, gdy istnieje perspektywa poprawy sytuacji materialnej zobowiązanego w ściśle określonym czasie. Natomiast umorzenie zaległości, jako najdalej idące, ma zastosowanie wówczas, gdy sytuacja zdrowotna lub rodzinna zobowiązanego uzasadnia przyjęcie, że spłata zaległości nie jest możliwa nawet w hipotetycznie wskazanej przyszłości.

Z uwagi na wyżej wskazany charakter wypłat z funduszu alimentacyjnego bez wątpienia uznać należy, że umorzenie winno mieć charakter wyjątkowy i nie powinno znajdować zastosowania zawsze, gdy sytuacja zobowiązanego uległa pogorszeniu. Wymaga to wnikliwej oceny poszczególnego przypadku i uwzględnienia nie tyle złej sytuacji materialnej, ale sytuacji zdrowotnej i rodzinnej. Nie jest więc wystarczające dla umorzenia zaległości ustalenie, że dana osoba nie ma pracy i majątku pozwalającego na spłatę, ale konieczne jest ustalenie tego, czy jej zła sytuacja materialna i w konsekwencji brak możliwości spłaty uzasadniona jest jej sytuacją zdrowotną i rodzinną.

Na wstępie rozważań w tej materii, wobec braku jakichkolwiek przepisów prawnych umożliwiających chociażby przybliżenie zacytowanej kategorii pojęciowej „szczególnie uzasadnionego przypadku”, należy podkreślić, że świadczenia wypłacane z funduszu alimentacyjnego na rzecz osoby uprawnionej do renty alimentacyjnej były skonstruowane jako świadczenia z zasady zwrotne na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, przy czym obowiązek zwrotu ciąży na osobie zobowiązanej do alimentacji, od której nie można było uzyskać przedmiotowych świadczeń alimentacyjnych z uwagi na bezskuteczność egzekucji. Wynikało to w sposób jednoznaczny z treści art. 14-16 ustawy z dnia 18 lipca 1974 roku o funduszu alimentacyjnym (Dz. U. z 1991 roku, Nr 45, poz. 200 ze zmianami), zgodnie, z którymi po przyznaniu świadczeń z funduszu alimentacyjnego organ egzekucyjny przekazywał na konto Zakładu Ubezpieczeń Społecznych ściągnięte sumy aż do pełnego pokrycia należności funduszu, czyniąc to również po zaprzestaniu wypłaty świadczeń z funduszu, przy czym ściągnięciu podlegają również opłaty na koszty związane z działalnością funduszu. Nadto, osoba zobowiązana do alimentacji, przeciwko której prowadzona jest egzekucja alimentów na rzecz osoby pobierającej świadczenia, nie może żądać uchylecia lub ograniczenia obowiązku alimentacyjnego za okres poprzedzający zgłoszenie żądania ani też zwolnienia od egzekucji, powołując się na zapłacenie bezpośrednio do rąk uprawnionego do alimentów, jeżeli naruszałoby to prawa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

W orzecznictwie wskazuje się, że „szczególnie uzasadnione przypadki” związane z sytuacją zdrowotną lub rodzinną zobowiązanego to sytuacje nadzwyczajne (wyjątkowe), powstałe w wyniku wypadku losowego, a w każdym razie istniejące niezależnie od zobowiązanego, w następstwie których jego sytuacja ulegnie takiemu pogorszeniu, że nie jest on w stanie na bieżąco spłacać swoich należności, a nadto nie ma perspektywy poprawy i zmiany tej sytuacji (wyrok SN z 3 lutego 2010 r., I UK 270/09). Osoba, na której ciąży obowiązek lub zaległości alimentacyjne nie powinna być w całości zwolniona z tych zobowiązań, jeżeli ma jakiegokolwiek realne możliwości choćby częściowej lub rozłożonej w czasie spłaty długów alimentacyjnych (postanowienie SN z 24 września 2012 r., I UK 234/12). Podkreśla się również, że przepis art. 68 ust. 1 w/w ustawy stanowi regulację wyjątkową, a więc nie może być interpretowany rozszerzająco. Zatem nawet trudna sytuacja materialna lub zdrowotna osoby ubiegającej się o umorzenie należności alimentacyjnych nie może być samoistną podstawą do wydania decyzji uwzględniającej wniosek, gdyż nie chodzi o przypadki „uzasadnione”, ale „szczególnie uzasadnione” (wyrok SA w Łodzi z 25 czerwca 2015 r., III AUa 1353/14).

Przepis art. 68 ust. 1 ustawy o świadczeniach rodzinnych stanowi regulację wyjątkową, a więc nie może być interpretowany rozszerzająco. Nie ulega też wątpliwości, że wykładnia tego przepisu nie może zmierzać do tego, by stał się on zasadą, a nie wyjątkiem. Zatem nawet trudna sytuacja materialna lub zdrowotna osoby ubiegającej się o umorzenie należności alimentacyjnych nie może być samoistną podstawą do wydania decyzji uwzględniającej wniosek, gdyż nie chodzi tutaj o przypadki „uzasadnione”, ale „szczególnie uzasadnione”, a więc takie, które mają charakter wyjątkowy, losowy, nietypowy (wyrok SA w Lublinie z 27 kwietnia 2016 r., III AUa 55/16, L.). W

postanowieniu z 27 września 2018 r., sygn. akt I UK 400/17, Sąd Najwyższy wskazał, iż przyjmuje się, że za przypadki szczególnie uzasadnione, związane z sytuacją zdrowotną lub rodzinną zobowiązanego, które umożliwiają poddane kontroli sądowej umorzenie należności zlikwidowanego funduszu alimentacyjnego, należy uznać – niezależne od zobowiązanego alimentacyjnie – sytuacje losowe lub nadzwyczajne, które sprawiają, że nie jest on w stanie na bieżąco, ani w dającej się przewidzieć perspektywie, regulować obarczających go zaległości alimentacyjnych bez uszczerbku dla jego zdrowia oraz naruszenia istotnych dóbr najbliższych członków jego rodziny. A. zobowiązany, który posiada realne możliwości choćby częściowej lub rozłożonej w czasie spłaty długów alimentacyjnych, nie powinien być premiovany umorzeniem należności zlikwidowanego funduszu alimentacyjnego z tytułu biernej postawy lub bezzasadnego oczekiwania, że jego długi alimentacyjne zostaną umorzone kosztem stron lub innych uczestników systemu ubezpieczeń społecznych z uszczupleniem funduszy tego systemu (por. także wyroki Sądu Najwyższego: z 6 marca 2007 r., I UK 289/06, z 6 sierpnia 2008 r., II UK 359/07, OSNP 2010, nr 1-2, poz. 18; z 3 lutego 2010 r., I UK 270/09, z 10 listopada 2010 r., I UK 119/10).

W świetle powyższych rozważań, w ocenie sądu, bezspornym jest, iż wskazany w art. 68 ust. 1 ustawy o świadczeniach rodzinnych „szczególnie uzasadniony przypadek” zachodzi wówczas, gdy w istocie sytuacja rodzinna lub zdrowotna zobowiązanego do alimentacji nie pozwala mu na uiszczenie należności na poczet wypłaconych w jego zastępstwie przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych świadczeń alimentacyjnych.

Analiza zebranego w sprawie materiału dowodowego prowadzi do wniosku, że zaistniały przesłanki umorzenia zadłużenia odwołującego Z. T. (2) wobec funduszu alimentacyjnego. Sąd wziął pod uwagę, że odwołujący ma bardzo trudną sytuację życiową – choruje na polineuropatię alkoholową z zespołem mózdkowym (zaburzenia równowagi, przewlekłe choroby), zmaga się z zespołem zależności alkoholowej (przy czym od 20 lat nie pije już alkoholu), zwyrodnieniem kręgosłupa (dyskopatią wielkopoziomową) i przewlekłym zespołem bólowym, nadto stanem po złamaniu kości ramiennej prawej oraz naderwaniu więzadeł obręczy barkowej prawostronnej. Odwołujący wymaga diety specjalistycznej, co wiąże się z zakupem konkretnego rodzaju żywności. Co istotne w tej sprawie, Z. T. (1) jest osobą niepełnosprawną w stopniu umiarkowanym i niezdolną do zatrudnienia – na stałe. Wymaga korzystania z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji. Odwołujący nie ma uprawnień do świadczeń rentowych z ZUS czy KRUS, ani uprawnień do świadczenia przedemerytalnego. Jego prognozowana emerytura wynosić będzie w przyszłości zaledwie 21,02 zł brutto. Poza pomocą finansową otrzymywaną z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej odwołujący nie posiada żadnych innych źródeł dochodu. Odwołujący otrzymuje z MOPS łącznie ok. 850 zł miesięcznie, co przy stałych wydatkach na mieszkanie, opłaty i leki oznacza, iż na życie pozostaje odwołującemu ok. 420 zł. Odwołujący jest osobą samotną, żyje bardzo skromnie.

Powyższe zdaniem sądu oznacza, że sytuacja odwołującego już nigdy nie będzie lepsza niż obecnie. Wręcz przeciwnie, odwołujący jako osoba coraz starsza, coraz bardziej schorowana będzie potrzebował z pewnością przeznaczając większą część (niż obecnie – ok. 100 zł) swoich środków na leczenie. Odwołujący cierpi bowiem na liczne schorzenia.

W tej sytuacji uznać trzeba, że Z. T. (2) jako osoba:

- (i) w wieku obecnie 60 lat,
 - (ii) z orzeczeniem o niemożliwości podjęcia jakiegokolwiek zatrudnienia z uwagi na stan zdrowia,
 - ((...)) niepełnosprawna w stopniu umiarkowanym na stałe i wymagająca wsparcia środowiskowego,
 - (iv) która nie uzyska w przyszłości prawa do emerytury w wysokości nawet minimalnej,
 - (v) z aktualnym dochodem w postaci wsparcia z MOPS, które to środki przy niezbędnych, minimalnych kosztach życia i konieczności leczenia nie wystarczają nawet na zakup żywności (zwłaszcza żywności specjalistycznej przy schorzeniach odwołującego) czy odzieży (odwołujący otrzymuje odzież używaną za darmo od innych osób)
- nie ma realnych szans na spłatę spornej w niniejszym postępowaniu należności i to nawet przy rozłożeniu jej na raty.

W przekonaniu sądu dochodzenie od odwołującego pełnej jego należności wobec Funduszu (tj. 28.116,15 zł) prowadziłoby jedynie do pogłębienia się ubóstwa wnioskodawcy i zagrożenia jego dalszej egzystencji poprzez niezapewnienie mu minimum socjalnego, jak i do niecelowego obciążania budżetu państwa kosztami prowadzenia nieskutecznej egzekucji tych należności.

Wyraźnego zaakcentowania wymaga, że przesłanki do umorzenia należności na rzecz funduszu alimentacyjnego nie wyczerpuje sam fakt, iż zadłużenie jest większe niż możliwości zarobkowe i majątkowe zobowiązanego do alimentacji. Umorzenie obciążających ubezpieczonego należności alimentacyjnych, w sytuacji gdy jest on zdolny do pracy, oznaczałoby w istocie premiowanie biernej postawy życiowej. Odwołujący nie może w tych okolicznościach bezzasadnie oczekiwać, że jego zobowiązania zostaną umorzone kosztem innych uczestników systemu ubezpieczeń społecznych z uszczupleniem funduszy tego systemu (wyrok SA w Gdańsku z 11 stycznia 2017r., sygn. akt III AUa 1400/16, L.). W niniejszej jednak sprawie, na co sąd już wyżej wskazywał, odwołujący od wielu lat jest trwale niezdolny do zatrudnienia i nie ma perspektyw do podjęcia przez niego pracy, a tym samym poprawy jego sytuacji. Również po uzyskaniu wieku emerytalnego jego sytuacja finansowa w żaden sposób nie ulegnie poprawie. W sytuacji odwołującego, co oczywiste, brak jest perspektyw poprawy, które akcentuje powołane wyżej orzecznictwo. Wraz z wiekiem oraz brakiem możliwości podjęcia skutecznego leczenia i rehabilitacji (czego nie sposób oczekiwać przy kwocie ok. 420 zł miesięcznie na przeżycie) stan zdrowia odwołującego może pogarszać się, a nie poprawiać. Wreszcie egzekucja spornych należności doprowadziłaby do sytuacji, w której odwołujący żyłby poniżej progu ubóstwa. Korzystanie z pomocy społecznej nie może uzasadniać prowadzenia egzekucji przedmiotowego zadłużenia.

Odwołując się do judykatury sąd zaznacza również, że w sprawie sygn. akt I UK 293/17 (wyrok Sądu Najwyższego z 15 listopada 2018 r.), w której odwołujący pobierał rentę socjalną, zasiłek pielęgnacyjny i korzystał z pomocy społecznej, doszło do prawomocnego umorzenia kwoty 11.845 zł. W sprawie III AUa 987/19 Sąd Apelacyjny w Białymstoku umorzył zadłużenie odwołującego w kwocie ponad 12 tys. zł, który, całkowicie niezdolny do pracy, w wieku 60 lat, utrzymywał się wyłącznie z zasiłku stałego w kwocie 645 zł miesięcznie, uznając, że odwołujący żyje na skraju ubóstwa, a pobierany zasiłek wystarcza zaledwie na podstawowe potrzeby, w szczególności na zakup leków, koniecznych do spowolnienia postępującego ograniczenia funkcji ruchowych i zaburzeń neurologicznych.

W niniejszej sprawie sąd uznał zatem, że zachodzi „przypadek szczególnie uzasadniony”, umożliwiający umorzenie zaległości publicznoprawnych w całości. Opisane wyżej okoliczności (m.in. wiek, stan zdrowia, który nie ulegnie poprawie, trwała niezdolność do podjęcia zatrudnienia, niepełnosprawność) skutecznie eliminują odwołującego z rynku pracy i stanowią przeszkodę w staraniach o podjęcie jakiegokolwiek zajęcia, dzięki któremu mógłby poprawić swoją sytuację życiową w jakimkolwiek stopniu.

W tym stanie rzeczy, sąd na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., oceniając, że w sprawie zachodzą szczególne okoliczności, o jakich mowa w art. 68 ust. 1 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych, zmienił zaskarżoną decyzję i umorzył należności odwołującego wobec likwidowanego funduszu alimentacyjnego w kwocie 28.116,15 zł oraz 5% opłaty na pokrycie kosztów związanych z działalnością funduszu. Wystąpienie szczególnie uzasadnionego przypadku umożliwiającego skorzystanie z dobrodziejstwa umorzenia należności zlikwidowanego funduszu alimentacyjnego zostało poddane ocenie sądu ubezpieczeń społecznych (art. 68 ust. 3 ustawy o świadczeniach zdrowotnych). Podważenie tej oceny w postępowaniu kasacyjnym może nastąpić wyłącznie w przypadku wykazania przez skarżącego, że była ona rażąco nieprawidłowa (wyrok SN z 24 lutego 2012 r., II UK 133/11).

(-) M. M.